

Sociologistične (kolektivno-psihološke) teorije

1* Jedro te teorije je v domnevi, da je družba trden, enoten, usklajen in močni integriran sistem, popolnoma neodvisen od posameznikov, pri čemer je enotnost družbe in njena moč predvsem posledica kulture oz. obstoja kulturne tvorbe, ki integrira družbo v sistem.

a) **Hegel** - je reden od predhodnikov teh teorij, ki jih najdemo v teoloških naukih (ljudskih religijah), romantičnih teorijah o ljudskem duhu in v teoriji o razvoju absolutnega duha, ki se izraža tudi v družbi in njenem razvoju.

b) **Durkheim** - francoski teoretik, je trdil, da je družba trdno integrirana skupnost, sistem, podoben živemu bitju (ni organizem). Enotnost družbe in njena sposobnost, da deluje kot celota izhajata iz kolektivne (družbene) zavesti oz. kolektivnih predstav. Te obstajajo objektivno, nahajajo se v zavestih posameznikov, in so vendarle samostojne. Ni preciziral tega pojma (menijo pa, da je podoben sociološkemu pojmu kulture). Kolektivna zavest je interiorizirana v otroštvu, njen vpliv pa je predvsem v tem, da ga sili k brzdanju in podrejanju potrebam in zahtevam družbe. Možno je objektivno ugotoviti obstoj družbene zavesti in jo empirično opazovati. Največji pomen med kolektivnimi predstavami pripisuje religiji (skrita vsebina oboževanje družbe), ki je tudi najstarejša. Religija ima funkcijo kot mehanizem, ki zagotavlja podrejanje posameznika družbeni skupnosti.

1* **Družbene institucije in pojavi ne morejo biti tvorba posameznikov, ampak vedno in edino družbe kot celote.** To je mogoče tudi statistično dokazati (primer: pri samomorih obstajajo pravila, ki jih lahko razlagamo edino s splošno družbeno pogojenostjo). Ohranjanje kolektivne zavesti v aktivnem stanju predpostavlja, da bo v družbi prišlo do nizke stopnje kršitev norm in standardov, kar družbeni skupnosti omogoča reagiranje. Z obsojanjem kršilcev, se skupnost potrjuje kot celota, sposobna za delovanje. Manjša količina kršitev bo omogočila večjo aktivnost in prožnost družbe. Dejavniki družbene kohezije so lahko celo vojne in naravne katastrofe ter so zato normalni pojavi (*t.i. Durkheimov paradoks*).

2* Durkheim spregleda dejstvo, da so tudi kolektivne predstave in družbene institucije predvsem objektivizirani produkti povezane dejavnosti posameznikov.

3* Durkheim je znan tudi po stališčih, ki so vezana na pozitivizem. Med take sodi njegovo pojmovanje metodologije in razlage v sociologiji. Sociolog naj pristopa k predmetu z zunanje strani, kot k predmetu, saj ga je le tako možno znanstveno spoznati. Treba je najti zunanje kazalce, ki neposredno ustrezajo notranjemu bistvu pojava. Znanstvena razlaga je popolna šele kot povezava vzročne in funkcionalne razlage.

4* Durkheim družbo deli na dva tipa v odvisnosti od stopnje razvoja delitve dela:

1. DRUŽBA Z NERAZVITO DELITVIJO DELA - je družba v kateri morajo vsi posamezniki ravnati in se vesti na isti način imenuje **družba z mehanično solidarnostjo**. Uniformnost take družbe se nanaša na poseben tip osebnosti, še posebej na uradno vero. V kaznovanju prevladuje retribucija (kaznovani prizadet s trpljenjem in oškodovanjem).

2. DRUŽBA Z RAZVITO DELITVIJO DELA (poklic) - v tej družbi z organsko solidarnostjo pa so možni različni tipi osebnosti, različne vere in svetovni nazori, v pravu prevladuje **retributivno pravo** (temelji na povračilu škode). Taka družba prihaja do kohezije na temelju medsebojne odvisnosti članov družbe, ki proizvajajo različne izdelke in storitve, uniformnost ni več potrebna. **Anomija** - pojem vpeljal on, pomeni pa razkroj prava in spoštovanja družbenih pravil nasploh. Do njega prihaja zaradi individualizma, pretirane konkurenčnosti, neuspešne integriranosti posameznika v družbo ter patološke in vsiljene delitve dela v družbi. Njegovo razlikovanje pojmov mehanične in organske solidarnosti vodi do pojmov modernizacije in moderne družbe.

c) **Sorokin** - Med kolektivno-psihološke teorije lahko štejemo tudi pojmovanje **Sorokina**, ameriškega sociologa ruskega porekla, po katerem obstajata dve vrsti spoznavanja resnice:

1. SENZATSKA (čutna) - do katere pridemo s čutili in še posebej z znanostjo in

2. IDEATSKA (nadčutna) - do katere pridemo predvsem z religijo.

3. Pozna tudi tretji IDEALISTIČNI TIP KULTURE in družbe, ki pa je skladen spoj obeh tipov dojemanja resnice v isti družbi.

5* Senzatskemu (dinamična umetnost, nenasitnost glede čutnih potreb, pogodba, ne mora brzdati egoizma in se sprevrže v despotski);

6* ideatskemu (umetniki prizadevali za transcendenco, v glasbi evforija nezaželena, vlada asketizem, družba trdno integrirana z duhovnimi vrednotami, močna solidarnost, vendar to pripelje do degeneracije in preobrazbe v nasprotni senzatski sistem) in

7* idealističnemu tipu družbe in kulture ustrezajo tipi mentalitete, osebnosti, umetnosti, prava ... vse to je on razlagal v 4 zvezkih svoje knjige ***Družbena in kulturna dinamika***.

1* V senzativizmu je Sorokin nepravilno izenačil princip čutnega preverjanja v znanosti s hedonizmom, kot življenjskim stilom. Naklonjen je bil idealizmu. Menil je, da 20. st. predstavlja konec dolge senzativske dobe, zato je vse dogodke v tem stoletju razlagal kot znamenja definitivne krize senzativizma, vzrok zanjo naj bi bila ekspanzija znanosti, hedonizma in človekove neobrzdaniosti.